

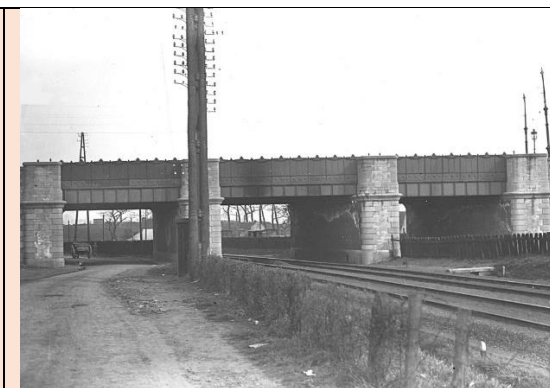

SPOREN NAAR ANTWERPEN-ZUID

**STUDIE OVER HET VROEGERE STATION
ANTWERPEN-ZUID, DE VERDWENEN
EN DE NIET-GEREALISEERDE
SPOORLIJNEN TEN ZUIDEN VAN
ANTWERPEN**

Paul Jacops & Jef Van Olmen

DE 'LIJN VAN WAARLOOS' ANTWERPEN-ZUID – WAARLOOS – MECHELEN/MUIZEN

**G. – DE OPHEFFING VAN HET LIJNGEDEELTE TUSSEN DE VERTAKKING
ANTWERPEN-ZUID EN HET SPOORWEGKNOOPPUNT VAN WILRIJK**

*Research: Jef Van Olmen
Redactie: Jef Van Olmen*

De opheffing van het lijngedeelte tussen de vertakking Antwerpen-Zuid en het spoorwegknooppunt van Wilrijk

De viaduct van het Kiel met zijn bochtige en steile aanrijhellingen vormde een obstakel voor het groeiende weg- en tramverkeer na de Eerste Wereldoorlog. De kasseien werden blijkbaar ook niet goed onderhouden,

wat tot gevaarlijke situaties leidde voor fietsers! Zie het artikel in Gazet van Antwerpen hieronder:

Gazet van Antwerpen, 7 januari 1930

De viaduct van 't Kiel

Wij ontvingen een schrijven waarin onder meer wordt gezegd:

“Het is reeds verscheidene jaren dat er terecht geklaagd wordt over den toestand waarin zich de viaduct van het Kiel bevindt. Indien men zich van deze wijk naar de stad begeeft per rijwiel, zou men bang zijn zich te wagen langs den rechterkant van den weg tusschen de tramsporen. Iedermaal ik mij daarop begeef, vrees ik door mijn rijwiel te zakken. De kasseien liggen ver van elkaar verwijderd, zijn slecht onderhouden en gansch afgerond. Vooral tegen de brug over de vest is de toestand erbarmelijk: er zijn daar putten van 15 tot 20 centimeter diepte, de eene nevens den anderen liggende.

Zoo dit een goed onderhouden weg is, weet ik niet wat een slechte weg is, en het zou de bevolking der 9de wijk verheugen, indien hier verbetering werde gebracht.”

Wij zijn het met bovenstaande bedenkingen volkomen eens. Daar die weg tot de Provincie behoort, zou er een klacht dienen neergelegd bij de Bestendige Deputatie.

De beide hellingen van de viaduct zijn in alle opzichten zeer gevaarlijke verkeerswegen, en als men daarbij dan nog neemt den uiterst slechten toestand der wegenis dan meenen wij wel dat het hoogst noodig is dat door de betrokken diensten worde ingegrepen.

Ook zal het niet onnuttig zijn hier de aandacht op te vestigen van de Maatschappij der Antwerpsche Tramwegen, die toch verplicht is om de wegen waar de rails liggen, in degelijken staat te houden.

Eigenlijk vormde de viaduct en de hele spoorlijn tussen de vertakking Antwerpen-Zuid en het spoorwegknooppunt van Wilrijk (aan de fortenlijn) in de jaren dertig een obstakel voor de uitbreiding van de stad in de richting Kiel. De viaduct van het Kiel, de drukke overweg met Jan Van Rijswijcklaan en de smalle bruggetjes over de lijn – ook wel smalend ‘konijnenpijpen’ genoemd – hinderden het steeds groeiende wegverkeer. Na jaren van onderzoek en gegalaver werd beslist de lijn op te heffen en op te breken. De afschaffing van de lijn was een onderdeel van een groot

plan om het spoorwegnet ten zuiden van Antwerpen en de spoorwegemplacementen van Antwerpen-Zuid en Antwerpen-Kiel, zowel voor reizigers als voor goederen, grondig te herstructureren. In een apart hoofdstuk wordt aandacht besteed aan dit grote plan dat, met uitzondering van de opheffing van de rechtstreekse spoorlijn naar Wilrijk, niet werd uitgevoerd. De laatste trein reed op 3 oktober 1936. Daarna werden de sporen opgebroken en de viaduct van het Kiel en de overige bruggen gesloopt.

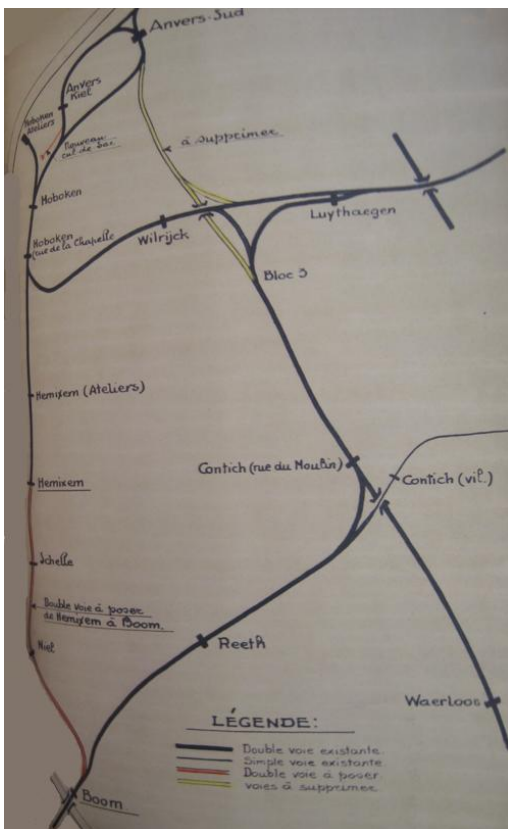
DE 'LIJN VAN WAARLOOS' ANTWERPEN-ZUID – WAARLOOS – MECHELEN/MUIZEN G. – DE OPHEFFING VAN HET LIJNGEDEELTE TUSSEN DE VERTAKKING ANTW. ZUID EN HET KNOOPPUNT WILRIJK

Versie 2025 01 27

Gazet van Antwerpen, 17 april 1936

Tijdens de Collegezitting van vrijdag werd medegedeeld de formeel belofte van minister Spaak, de eindelijke afschaffing bevestigend van de spoorlijn Antwerpen-Zuid – Wilrijk, en het wegbreken van den viaduct van het Kiel,

die gelijk zal worden gemaakt met den bereiden weg, zoodat eene groote nieuwe verkeersweg zal in 't leven geroepen worden tusschen Antwerpen en het Kiel. De werken dienen voltrokken te zijn voor einde 1936.

Een kaartje in een NMBS-rapport van 1934. De in het geel aangeduide lijngedeelten zullen worden opgeheven ('voies à supprimer').

Document: NMBS Train World Heritage.

De inwoners van Antwerpen-Kiel waren uiteraard tevreden met de beslissing om de lijn op te heffen. De inwoners van Hoboken en Wilrijk waren echter niet onverdeeld gelukkig met de afschaffing, omdat alle treinen die voordien over de lijn reden nu moesten omgeleid worden via Hoboken en Wilrijk, waardoor de overwegen meer zouden worden gesloten.

Vooraf in Wilrijk keek men op tegen de hinder en de toegenomen wachttijden aan de belangrijke overwegen met de Boomsesteenweg en de Heistraat.

Gazet van Antwerpen, 7 oktober 1936

Eindelijk

Het centrum van Wilryck heeft tot hertoe geen enkele fatsoenlijke verbindingsweg met de stad. Geheel het verkeer gaat langs konijnenpijpen. Herhaaldelijk en bitter werd die toestand reeds aangeklaagd. Eindelijk komt daar verandering aan.

Verleden zaterdag (°) bolde de laatste trein langs de lage spoorbaan. Reeds is men begonnen met het opbreken van seinpalen en sporen. Binnen korten tijd zal dus de hand kunnen geslagen worden aan het sloopen der viaducten. Dit nieuws wordt stellig door iedereen met blijdschap begroet.

Doch er is een maar bij. Met het verdwijnen wordt nu het verkeer ook veel drukker op de andere spoorbaan (°°).

We vernemen dat er zoo maar eventjes dertig reizigerstreinen langs daar gaan bollen. Rekent men daar dan nog een aantal goederentreinen bij, dan is het te voorzien dat de barreelen van den Boomschen steenweg en de Heistraat in Wilryck dikwijls zullen gesloten zijn, wat weer hinderend en onaangenaam zal wezen. Het is dringend noodig, dat de kwestie er spoorbanen eens voor goed opgelost worde.

(°) 3 oktober 1936

(°°) via Hoboken en Wilrijk (fortenlijn)

Stadsarchief Antwerpen (Felixarchief)

De afbraak van de viaduct van het Kiel is in volle gang. Deze foto werd genomen in de eerste helft van 1937.

De buurtspoorwegtram van lijn 50 komt uit Boom en rijdt in de richting van Antwerpen-Zuid.

De trams rijden al gelijkgronds over de 'nieuwe steenweg' die is aangelegd naast de viaduct nadat de spoorlijn afgeschaft en opgebroken werd.

Foto: verzameling Stadsarchief Antwerpen (Felixarchief).

DE 'LIJN VAN WAARLOOS' ANTWERPEN-ZUID – WAARLOOS – MECHELEN/MUIZEN
G. – DE OPHEFFING VAN HET LIJNGEDEELTE TUSSEN DE VERTAKKING ANTW. ZUID EN HET KNOOPPUNT WILRIJK

Versie 2025 01 27

Links: nog een foto van de afbraak.

Foto's onderaan: naast de viaduct en de aanrijhellingen werd gelijkgronds een 'nieuwe steenweg' aangelegd. Foto links: richting Hoboken en Boom, foto rechts: richting Antwerpen-Zuid.

Alle foto's (verzameling Stadsarchief Antwerpen (Felixarchief)) werden genomen in de loop van de eerste helft van 1937.

Stadsarchief Antwerpen (Felixarchief)

Studie over het vroegere station Antwerpen-Zuid, de verdwenen en de niet gerealiseerde spoorlijnen ten zuiden van Antwerpen – Paul Jacobs & Jef Van Olmen.

Stadsarchief Antwerpen (Felixarchief)

Foto genomen tijdens de afbraak in 1937. Vooraan de 'nieuwe steenweg' die de viaduct verving. Op de achtergrond het kandelaarsein van de inrit van het Zuidstation. Het sein is ook te zien op andere foto's. Rechts de toren van het station Antwerpen-Zuid.

Op deze plaats bevindt zich nu de Kolonel Silvertoplaan. Foto: verzameling Stadsarchief Antwerpen (Felixarchief).

DE 'LIJN VAN WAARLOOS' ANTWERPEN-ZUID – WAARLOOS – MECHELEN/MUIZEN G. – DE OPHEFFING VAN HET LIJNGEDEELTE TUSSEN DE VERTAKKING ANTW. ZUID EN HET KNOOPPUNT WILRIJK

Versie 2025 01 27

Gazet van Antwerpen, 12 juni 1937

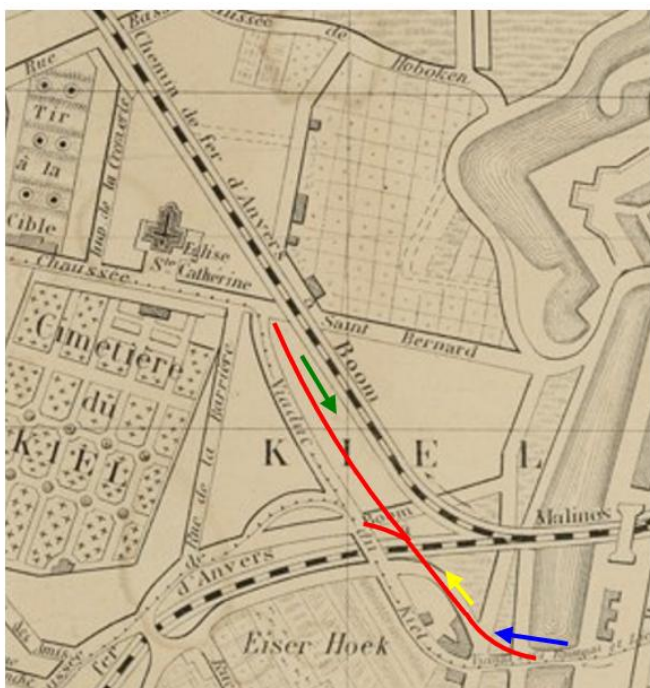
De brug van 't Kiel voorgoed verdwenen – De laatste overblijfselen in de lucht gevlogen.

De brug van het Kiel in Antwerpen is thans voor goed verdwenen. Vrijdagavond heeft men de twee overblijvende muren, waar de trein onderdoor reed, doen springen. In elken muur had men 45 kilo dynamiet geplaatst.

Het hoeft niet gezegd dat dit werkje een aantal nieuwsgierigen naar de plaats lokte, doch zij werden op verzekerd afstand gehouden door den welingerichten ordedienst der politie van de wijk. Alles verliep in de beste

voorwaarden en daarbij is de viaduct van het Kiel nu voorgoed verdwenen en bestaat zij slechts nog in de inbeelding van de duizenden mensen die er jarenlang de onaangenaamheden van ondervonden.

Wanneer de werken der opruiming van den ijzerenweg zullen voltooid zijn, zal het Kiel meerdere uitbreiding kunnen nemen en wordt dat gedeelte der stad, waar eens een groote wereldtentoonstelling opees, een der schoonste wijken van het moderne Antwerpen.

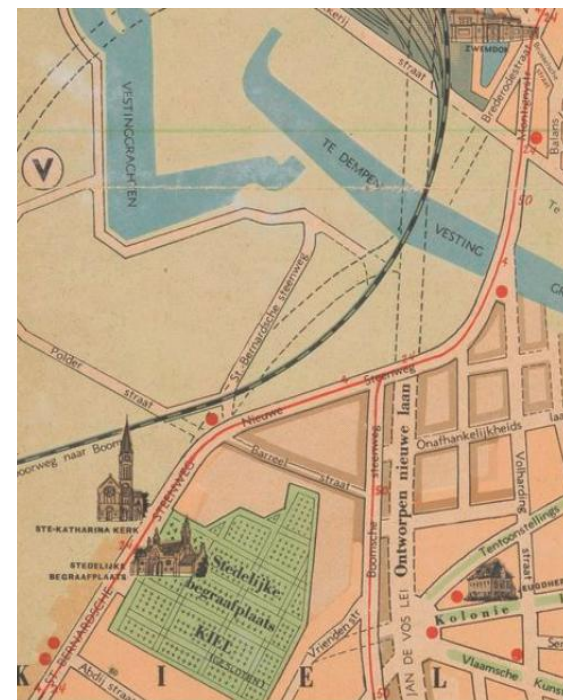
Links: kaartje van de viaduct van het Kiel, met schematische aanduiding in het rood van de 'nieuwe steenweg' die de viaduct verving.

Groene pijl zie de foto op blz. G-6 onderaan rechts

Gele pijl: zie de foto op blz. G-5

Blaue pijl: zie de foto op blz. G-6 onderaan links

Rechts: kaartje uit 1940 met de 'nieuwe steenweg' die de viaduct verving, de 'ontworpen nieuwe laan' Jan De Voslei en de Tentoonstellingswijk; kaartje: www.cartesius.be

Studie over het vroegere station Antwerpen-Zuid, de verdwenen en de niet gerealiseerde spoorlijnen ten zuiden van Antwerpen – Paul Jacobs & Jef Van Olmen.

Na de opheffing van de lijn en de opbraak van de sporen tussen de vertakking Antwerpen-Zuid en het spoorwegknooppunt Wilrijk bleven de bruggen op het grondgebied van Wilrijk nog enkele jaren in gebruik. In Wilrijk was het spoor ingegraven; de zgn. 'diepe route' moest dan ook eerst worden opgevuld. Volgens de Heemkundekring van Wilrijk gebeurde dit met huisvuil en met puin van het bombardement van Mortsel in 1943 en

inslagen van V-bommen tijdens de laatste maanden van de Tweede Wereldoorlog.

Onderstaand artikel bewijst dat men al kort na de opheffing van de lijn ontevreden was omdat er geen aanstalten gemaakt werden om de smalle bruggen af te breken.

Gazet van Antwerpen, 14 februari 1937

Spoorweg Antwerpen-Zuid – Mechelen

Het gaat hier over de zoogeheten 'diepe route'. Als spoorlijn doet ze geen dienst meer. De ijzeren baan, de dwarsliggers en seinpalen zijn grootendeels opgeruimd. Maar de smalle viaducten (konijnenpijpen) verdwijnen niet. Van aanvulling der diepte is nog niets te zien. Hoe komt het dat het hiermee niet vordert? We zijn op inlichtingen uit geweest en naar we vernemen, blijft die zaak hangen daar het moet uitgemaakt

worden wie de zware kosten van dit groote werk zal dragen. Het zou er waarachtig niet door kunnen, dat die uitgaven op den rug der lastenbetalers van Wilryck zouden gegooid worden. Na jaren den last en de ellende van die lage route gekend te hebben dan ten slotte nog moeten betalen, dat zou niet redelijk zijn!

Luchtfoto's van eind jaren veertig waarop gedeelten van de opgebroken lijn van Antwerpen-Zuid naar het spoorwegknooppunt van Wilrijk zichtbaar zijn.

Bron: www.cartesius.be

Stadsarchief Antwerpen (Felixarchief)

De locatie van de vroegere vertakking Antwerpen-Zuid na de opbraak van de rechtstreekse lijn van Antwerpen-Zuid naar het spoorwegknooppunt van Wilrijk. Waar zich de overweg van de vroegere Boomsesteenweg bevond, werd een voetgangersbrug geplaatst. Zie ook de foto op blz. C-14 in het hoofdstuk over het korte baanvak tussen het station Antwerpen-Zuid en de vertakking Antwerpen-Zuid.

Foto (jaren zestig, genomen richting Antwerpen-Zuid): verzameling Stadsarchief Antwerpen (Felixarchief).